

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

УДК 341.01(477)

DOI: 10.32342/2709-6408-2020-1-1-22

В.О. ГЛУШКОВ,

*доктор юридичних наук, професор,
академік Європейської академії безпеки та конфліктології, заслужений юрист України,
професор кафедри тактико-спеціальної підготовки
Академії Державної пенітенціарної служби (м. Чернігів)*

КОНФЛІКТОГЕННІ ЗОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ НОВОГО СВІТОВОГО ПОРЯДКУ

У статті з'ясовано, що світовий порядок являє собою планетарну глобальну ієрархічну систему міжнародних зв'язків і відносин між державами або союзами держав, яка одержала міжнародно-правове закріплення і має розподіл політичних ролей на планетарному чи регіональному рівнях. Це есхатологічний, месіанський проект, в основі якого перебуває ідея політико-економічного панування певної окультної верхівки фінансової олігархії, що спирається на ідеологічну і спекулятивно-лихварську революцію, що виникла в результаті цього нового мислення; він має багаторівневу взаємозалежну і взаємообумовлену ієрархічну структуру держав.

Визначено, що однією із головних цілей Нового світового порядку є космополітизація людства. Проблеми побудови сучасного монополярного світового порядку полягають у претензіях США на планетарну гегемонію, які після розвалу Радянського Союзу відчули себе єдиною наддержавою і намагаються встановити свій світовий порядок імперської спрямованості. Теоретично обґрунтовано, що для досягнення своїх стратегічних завдань США формують центри сили в Європі, Азії й Америці, що мають стати опорою для встановлення нового монополярного світового порядку, які утворюються в умовах клубка їх протиріч із США, тому що протиріччя існують між континентами і світовими регіонами з їхніми геополітичними центрами сили (такими є Німеччина в Західній Європі, Росія – у Східній, Японія і Китай в Азії). Одним із зовнішньоекономічних чинників розвитку Східної Європи є ісламський ринок, що формується на чолі з Туреччиною. Акцентовано увагу, що наразі найбільш складною проблемою в геополітичному просторі України є Крим, тому що він знаходиться в конфліктонебезпечній точці – там перехрещуються ісламська, євразійська і європейська геополітичні формації. Обґрунтовано думку, що Україна перебуває в зоні політичних конфліктів, і в основі багатьох з них – саме геополітичні чинники, які дають підстави стверджувати про можливість виникнення і розвитку тероризму в Україні на основі наявних протиріч і чітких інтересів різноманітних геополітичних сил як внутрішнього, так і зовнішнього характеру.

Ключові слова: політичні конфлікти, стратегічні завдання, геополітичний простір, транзитивна монополярність, світовий порядок.

В статье выяснено, что мировой порядок: представляет собой планетарную глобальную иерархическую систему международных связей и отношений между государствами или союзами государств, которая получила международно-правовое закрепление и имеет распределение политических ролей на планетарном или региональном уровнях. Это эсхатологический, мессианский проект, в основе которого находится идея политико-экономического господства определенной оккультной верхушки финансовой олигархии, опирающейся на идеологическую и спекулятивно-ростовщическую революцию, возникшую в результате этого нового мышления; он имеет многоуровневую взаимозависимую и взаимообусловленную иерархическую структуру государств.

Определено, что одной из главных целей Нового мирового порядка является космополитизация человечества. Проблемы построения современного монополярного мирового порядка заключаются в претензиях США на планетарную гегемонию, которые после развала Советского Союза по-

чувствували себе єдиною сверждержавою і намагаються встановити свій світовий порядок імперської направленості. Теоретично обґрунтовано, що для досягнення своїх стратегічних завдань США формують центри сили в Європі, Азії та Америці, які повинні стати опорою для встановлення нового монополярного світового порядку і утворюються в умовах клубка їх протиріччів з США, тому що протиріччя існують між континентами і світовими регіонами з їх геополітичними центрами сили (такими є Німеччина в Західній Європі, Росія – в Східній, Японія та Китай в Азії). Одним з зовнішньоекономічних факторів розвитку Східної Європи є ісламський ринок, що формують в голові з Туреччиною. Акцентовано увагу, що нині найбільш складною проблемою в геополітичному просторі України є Крим, так як він знаходиться в конфліктопній точці – там перетинаються ісламська, євразійська та європейська геополітичні формації. Обґрунтовано думку, що Україна знаходиться в зоні політичних конфліктів, і в основі багатьох з них знаходяться саме геополітичні фактори, які дають підставу вважати, що існує можливість виникнення і розвитку тероризму в Україні на основі існуючих протиріччів і чітких інтересів різних геополітичних сил як внутрішніх, так і зовнішніх.

Ключові слова: політичні конфлікти, стратегічні завдання, геополітичне простор, транзитивна монополярність, світовий порядок.

Постановка проблеми. Активізація євроінтеграційних процесів, прагнення до забезпечення високих європейських стандартів у сфері забезпечення кожної державою національної безпеки викликають певну напруженість внутрішнього та зовнішнього характеру, що може сприяти розвитку конфліктогенних ситуацій. Актуалізація цієї проблематики пов'язана з необхідністю виявлення та локалізації конфліктогенних місць для побудови профілактичної діяльності державних органів. Це має значення і для такої країни Європи, як Україна у зв'язку з особливостями її геополітичного становища.

Предметом дослідження є конфліктогенні зони України в умовах Нового світового порядку. Методологічною основою статті є низка загально-наукових і спеціальних методів пізнання, вибір яких продиктовано особливостями її мети і завдань, об'єкта і предмета. За допомогою історико-політичного методу було встановлено історичні та політико-правові витоки і розвиток вчення про конфліктогенні зони України у сучасних умовах.

Метою дослідження є розвиток вчення про конфліктогенні зони України в умовах Нового світового порядку. Висновок: на основі дослідження сформульовано поняття світового порядку, визначено місце України в системі держав, а також основні конфліктогенні зони.

Виклад основного матеріалу. Світовий порядок являє собою планетарну глобальну ієрархічну систему міжнародних зв'язків і відносин між державами або союзами держав, що одержала міжнародно-правове закріплення і має розподіл політичних ролей на планетарному або (і) регіональному рівнях. Він має багаторівневу взаємозалежну і взаємообумовлену ієрархічну структуру держав, у яких різний ступінь політичного значення – від глобального до регіонального. У цій ієрархії розташовані держави, які знаходяться на найвищому щаблі і мають статус великих, і держави, що знаходяться на більш низькому щаблі ієрархії – регіональні. Новий світовий порядок являє собою есхатологічний, месіанський проект, в основі якого – ідея політико-економічного панування певної окупованої верхівки фінансової олігархії, що спирається на ідеологічну і спекулятивно-лихварську революцію, що виникла в результаті цього нового мислення. Основною метою мондіалістів є побудова Нового світового порядку на планетарному рівні. Структура Нового світового порядку, на думку його творців, має базуватися на таких основних принципах: економічному, геополітичному, етнічному, релігійному, ідеологічному, юридичному, державному.

В умовах Нового світового порядку виникла нова геополітична категорія – «Золотий мільярд», суть якої зводиться до глобального умовного поділу людства за гео-економічним критерієм на основі виділення двох груп населення землі – забезпеченої – «золотий мільярд» та іншої частини людства – тієї, яка забезпечує. Ця категорія безпосередньо пов'язана з такими геополітичними поняттями, як «заможна Північ» і «бідний Південь». У таких умовах світ підпорядковується єдиній олігархо-мондіалістській, безжалюбно експлуаторській і принизливо-ультимативній монополярній владі. У світі отримує розвиток нова глобальна проблема – поява мільйонів перманентно «зайвих» людей – безробітних, що буде сприяти масовій нелегальній міграції населення з бідного Півдня і бідної Півночі.

Космополітизація людства – це одна з головних цілей Нового світового порядку. Сучасні розрахунки також свідчать, що для підтримання комфорту західного стандарту матеріальних і енергетичних ресурсів планети достатньо тільки для 1 мільярду («золотого мільярду»), тобто однієї восьмої людства, іншим «вхід заборонено» та запропоновано знизити кількість населення різними шляхами, в тому числі і шляхом конфліктів.

Закінчення холодної війни, руйнація біполярного світу, розвал Радянського Союзу, юридично закріплені Біловезькими угодами, визначили структуру сучасної геополітичної ситуації планетарного масштабу. Три слов'янські держави, що створилися (Білорусь, Росія та Україна) обрали три різні шляхи розвитку і політики, побудови геополітичного партнерства. Швидкий розвал євразійської держави, що протягом багатьох років забезпечувала стабільність у Європі і світі, має історичні корені, в основі яких перебувало геополітичне протистояння не просто Східної і Західної Європи (Росії та Заходу), а двох різних цивілізацій. Історичне протистояння Росії та Заходу обумовлюється, насамперед, геополітичними (Суходіл – Море) і цивілізаційними (Слов'янсько-православна – Західна) чинниками. Насамперед основною метою Заходу було знищення Росії як основного геополітичного супротивника, а не ідеологічного ворога.

Проблеми побудови сучасного монополярного світового порядку полягають у претензіях на планетарну гегемонію США, які після розвалу Радянського Союзу відчували себе єдиною наддержавою і намагаються встановити свій світовий порядок імперської спрямованості – «Рах Americana» – «третьою американською імперією з балканським кордоном». США фактично вибудовують лінійну схему нового світового порядку, що має глобальну уніфікацію західних ліберальних цінностей.

Відмінною рисою сучасної транзитивної монополярності є відсутність між центрами чітких конфронтаційних розмежувань. Спрацьовує стара геополітична парадигма співвідношення континентальної і морської моці, в сучасних умовах здійснюється потужне протистояння таласократичних і телурократичних сил, з одного боку, США, а з іншого, – розмитий телурократичний простір без єдиного центру, що перебуває в стадії організації (Китай, Росія).

Сучасна політична наука має у своєму розпорядженні значну кількість прямих і непрямих ознак перебування європейської цивілізації в стадії занепаду, зокрема, війна і збройні конфлікти, розвал Радянського Союзу, розвиток аморальності, бездуховності і девіантних форм поведінки, у тому числі зростання фонових явищ, криміналізація населення і корумпованість державного апарату, транскультурація неєвропейських цивілізацій, поява нових захворювань, неспроможність західноєвропейських держав подолати негативні прояви міграційних процесів тощо. Проблемами також стають злочинна діяльність мафіозних структур, тероризм, наркобізнес, масова нелегальна міграція населення, біженці з різних районів, що створюють сприятливе середовище для всіякого роду конфліктів. Дестабілізують обстановку також неконтрольований технологічний розвиток, надвиробництво, тривале безробіття, забруднення навколишнього середовища, торгові війни, етнічні конфлікти, зростання маргіналізації, дика урбанізація, що посилює ускладнення суспільства, у якому збільшується нерівність у споживанні. Усі ці чинники будуть сприяти втечі від дійсності, наростанню актів протестів, вандалізму.

Для досягнення своїх стратегічних завдань США формують центри сили в Європі, Азії й Америці, що повинні стати опорою для встановлення нового монополярного світового порядку, які утворюються в умовах клубка їхніх протиріч із США, тому що протиріччя існують між континентами і світовими регіонами з їхніми геополітичними центрами сили. Такими є Німеччина в Західній Європі, Росія – у Східній, Японія і Китай в Азії.

Одним із зовнішньоекономічних чинників розвитку Східної Європи є ісламський ринок, що формується на чолі з Туреччиною. Чорноморський геополітичний простір у географічному і політико-системному вигляді являє самостійну систему, що виступає як підсистема європейської (регіональної) системи міжнародних відносин. Росія, Туреччина й Україна в цих рамках беруть участь у формуванні структурних зв'язків, створюючи доцентровосилові відносини в цій системі. Найбільш складною проблемою в геополітичному просторі України є Крим. Стратегічне значення півострова полягає в можливості контролювати країни Близького Сходу, Східної, Південної і Східної Європи, Закавказзя, основні політичні і вій-

ськово-промислові центри України і Росії. На сучасному етапі Крим знаходиться в конфліктонебезпечній точці. Тут перехрещуються ісламська, євразійська і європейська геополітичні формації. У сучасному світопорядку Туреччина – це новий силовий полюс, наддержавна, яка всіма силами бореться за поширення свого впливу в Центральній Азії, не втрачаючи з виду Крим. Індія, Ірак, Іран, Пакистан, Ізраїль, Бразилія, Індонезія починають поступово претендувати на роль регіональних держав, відбувається порушення сформованого світового балансу сил. В умовах зростання економічної могутності Китаю і Японії на Далекому Сході починає зав'язуватися клубок американо-японо-китайських суперечностей.

Розвиток політичних подій останніх років дає підстави припустити, що протікання світової кризи буде важким для будь-якої цивілізації, держави і людства в цілому. Зсув центру світового розвитку в Тихоокеанський регіон буде супроводжуватися збройними конфліктами, економічними кризами, припускається можливість нової світової війни в прогнозованому періоді – середина XXI століття – між східно-тихоокеанським блоком, куди ввійдуть країни Південно-Східної Азії, Латинської Америки і США, і євразійським блоком (Західна і Східна Європа, Росія, арабські країни та Індія).

У зв'язку з нестабільністю перехідного періоду зростає значення військової сили, що має сучасну технологію знищення. Геополітичний зміст полягає в тому, що в міжнародних відносинах рахуються насамперед із силою, а не мораллю. Україна перебуває в зоні політичних конфліктів, і в основі багатьох з них – саме геополітичні чинники, які дають підстави стверджувати про можливість виникнення і розвитку тероризму в Україні на основі наявних протиріч і чітких інтересів різноманітних геополітичних сил як внутрішнього, так і зовнішнього характеру. Геополітичні сили визначають наявність або відсутність, загострення інших конфліктних ситуацій – етнічних, політичних, конфесійних, регіональних, є поштовхом до розвитку процесів регіоналізації і дезінтегрованості території України шляхом дестабілізації обстановки всередині країни. Україна в сучасний період опинилася в центрі «великого трикутника», сторонами якого є Росія – Захід (у тому числі США) – Туреччина.

Особливе конфліктогенне місце в Україні займають такі геополітичні чинники, як Балто-Чорноморська смуга (вісь Європи) і Балкано-Кавказька дуга нестабільності. Балто-Чорноморський пояс, або вісь Європи поділяє Європу на Західну і Східну. Балто-Чорноморська смуга – це проект геополітичного утворення, що може включати об'єднання держав Балтії (Литва, Латвія, Естонія), Польщі, України, Білорусі, Угорщини, Чехії, Словаччини, Румунії, Молдови, основною метою існування якого є ізоляція Росії від Європи і залишення її сам на сам з ісламським світом. Україна – ключова ланка Балто-Чорноморської смуги. Незалежна Україна змінює розстановку сил у Східній Європі, впливає на глобальний баланс сил. Росія без України не зможе зробити жодного кроку щодо повернення частини старих зовнішньополітичних позицій. У цьому плані становить інтерес Декларація Пам'яті і Солідарності Сеймаса Литовської Республіки, Сейму Республіки Польщі та Верховної Ради України. Головна мета США у відносинах із СНД – запобігання російсько-українському протистоянню з приводу подій Другої світової війни. Україна – ключова ланка Балто-Чорноморської смуги. Незалежна Україна змінює розстановку сил у Східній Європі, впливає на глобальний баланс сил. Головна мета США – запобігання російсько-українському зближенню. Крим є складовою частиною такого геополітичного утворення, як Балкано-Кавказька дуга нестабільності, складного геополітичного вузла сучасності, краї якої торкаються Балканського півострова і Північного Кавказу, а вістря вона упирається в Кримський півострів. Існування України в особливій системі геополітичних координат, стратегічність її положення визначає можливість загострення і подальшого розвитку цілого ряду конфліктів. Територіальні, етнополітичні, конфесійні протиріччя можуть трансформуватися у відкриті боротьбу з використанням насильства і терору. Існування трьох геополітичних просторів на території України створює ситуацію «розірваності» держави, що може стати причиною її фрагментації, значного ослаблення або геостратегічного переорієнтування.

Висновок. Таким чином, у статті обґрунтовано проблематику виявлення та локалізації конфліктогенних зон України у світлі Нового світового порядку на основі аналізу сучасних геополітичних вчень – Балто-Чорноморська смуга та Балкано-Кавказька дуга нестабільності.

Список використаної літератури

1. Бедрицкий А.В. Три проекции Крымской идеи. Русский геополитический сборник. 1997. № 2. С. 2–94.
2. Бжезинський З. Україна й Польща в контексті європейської інтеграції. Стратегічна панорама. 1998. № 3-4. С. 26–29.
3. Бжезинський З. Великая шахматная доска. Господство Америки и его геостратегические императивы. М.: Междунар. Отношения, 1999. 256 с.
4. Валецький О.Л., Гончар М.М. Структура геополітичних інтересів України. К.: НІСД, 1995. 94 с.
5. Геополитика югославского конфликта. Элементы. 1992. № 2. С. 20–25.
6. Курьянов Ю.А., Суходольский Е.В. Балкано-Кавказская дуга нестабильности и угрозы национальной безопасности России. Ориентация. 1995. № 5. С. 18–25.
7. Ладиченко В. Балканська війна та Україна. Європа на порозі нового тисячоліття: матеріали Міжнародної конференції (5 травня 1999 р.). Київ, 1999. С. 21–22.
8. Макиндер Х. Географическая ось истории. Элементы. 1996. № 7. С. 26–31.
9. Маначинський О.Я. Сучасні воєнно-політичні відносини України із суміжно-прилеглими державами. К.: НІСД, 1996. 90 с.
10. Небоженко В.С. Соціальна напруженість і конфлікти в українському суспільстві. К.: Абрис, 1994. 64 с.
11. Україна та проблеми безпеки в Чорноморсько-Каспійському регіоні. Стратегічна панорама: щоквартальний науково-практичний журнал Ради Національної безпеки і оборони України. 1999. № 1-2. С. 179.
12. Шмитт К. Планетарная напряженность между Востоком и Западом. Элементы. 1997. № 8.
13. Haushofer K. Kontinentalblocke: Mitteleuropa – Eurasia – Japon in “Ausgewahlte texte zur geopolitik”, Voppard am Rhein, 1979. Pp. 32–36.
14. Mackinder H. Geographical pivot of history in “Geographical Journal”, 1904. (Элементы. Евразийское обозрение. 1996. № 7. С. 26–31.